

Тема 3. Управління державними інформаційними ресурсами

Питання, що розглядаються:

01

Поняття інформаційного ресурсу та його класифікація

02

Правовий режим доступу до публічної інформації та інформації з обмеженим доступом (таємна, службова, конфіденційна)

03

Державний контроль за обігом інформації та роль регуляторів у сфері захисту даних

1. Поняття інформаційного ресурсу та його класифікація

Розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує потребу у забезпеченні права кожного на створення й накопичення інформації про знання, вільний доступ, користування й обмін нею шляхом цілеспрямованого структурування, перетворення, групування, моделювання, зберігання та використання інформації за її джерелами й користувачами (власниками) у інформаційні ресурси. Створення можливостей для вільного доступу до інформаційних ресурсів є однією із гарантій права на інформацію (ст.6 Закону «Про інформацію»).

Широко використовуючи термін «**інформаційний ресурс**» (наприклад, у ст.3, 6 Закону «Про інформацію» – національний інформаційний ресурс, інформаційні ресурси), законодавець не дає його повного та всебічного визначення. Так, відповідно до **ст. 1 Закону «Про Національну програму інформатизації»**, інформаційний ресурс – це сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо). Проте таке його трактування не враховує загальних ознак інформації, як будь-яких відомостей або даних, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені у електронному вигляді (ст.1 Закону «Про інформацію»).

Електронні інформаційні ресурси

Систематизовані відомості і дані, створені, оброблені та збережені в електронній формі за допомогою технічних засобів та/або програмних продуктів (п. 8 ч.1 ЗУ "Про національну програму інформатизації").

Інформаційні системи

Організовано впорядкована сукупність інформації, що міститься в базах даних та забезпечуючих її обробку інформаційних технологій та технічних засобів. Обертаються у вигляді інформаційних потоків як національного, так і іноземного походження в інформаційному просторі України.

За змістом (функціональною спрямованістю) інформація поділяється на:

1

інформацію про фізичну особу

2

інформацію довідково-енциклопедичного характеру

3

інформацію про стан довкілля (екологічна інформація)

4

інформацію про товар (роботу, послугу)

5–9

науково-технічну, податкову, правову, статистичну, соціологічну

10

критичну технологічну та інші види інформації (ст.10 Закону «Про інформацію»)

Впорядкована та змодельована певним чином зазначена інформація складає різновиди інформаційних ресурсів. **Інформаційні ресурси науково-технічної інформації** — систематизоване зібрання науково-технічної літератури і документації (книги, брошури, періодичні видання, патентна та нормативно-технічна документація тощо), зафіксованого на паперових чи інших носіях (ст.1 Закону «Про науково-технічну інформацію»).

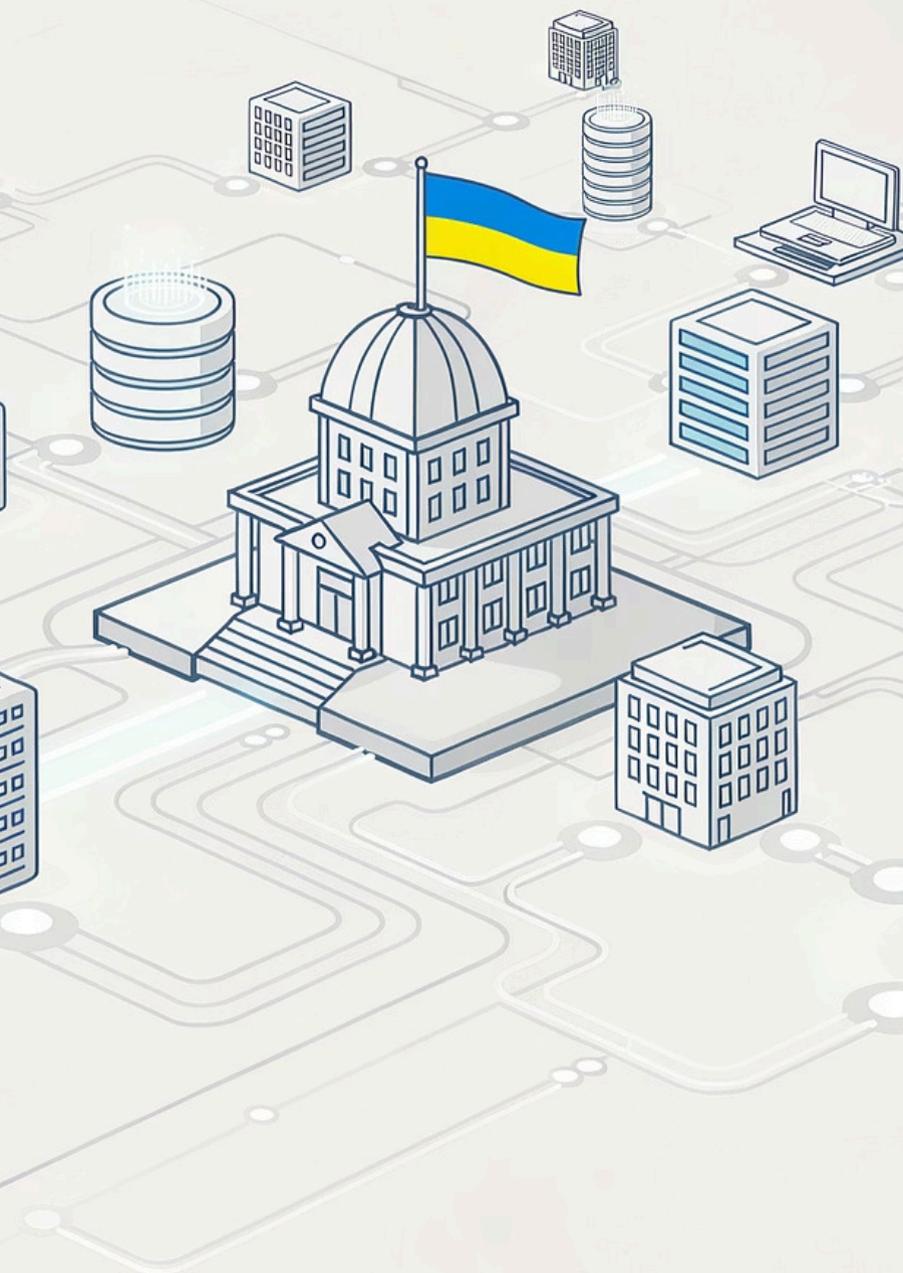
За формою власності інформаційні ресурси поділяються на такі, що становлять **державну власність**, власність АРК, спільну власність (держави та комерційних центрів, фірм, організацій), муніципальну, приватну та колективну власність.

Метою формування та використання державних інформаційних ресурсів, які мають виключно публічний характер, є забезпечення максимально повного й відкритого надання інформації з цих ресурсів користувачам, і перш за все, громадянам для реалізації їх конституційного права на пошук та отримання інформації. Підстави для обмеження доступу до таких ресурсів визначаються виключно законами (наприклад, ст.21 Закону «Про інформацію», ст.6 Закону «Про доступ до публічної інформації»), серед яких – службова інформація (ст.9 Закону «Про доступ до публічної інформації»).

- ❏ Існує думка, що відсутність чітких обмежувальних бар'єрів доступу до службової інформації створює правову невизначеність у цій сфері і призводить до порушення прав громадян на доступ до інформаційних ресурсів через необґрунтоване присвоєння їм грифу ДСК. Тож нагальною є потреба у встановленні необхідного балансу інтересів учасників інформаційних відносин, виходячи з того, що у справжньому громадянському суспільстві статус пріоритетного (первинного) об'єкта інформування, отримувача.

Дослідники питань електронного урядування виділяють **чотири основні групи принципів організації національних електронних інформаційних ресурсів**:

Принципи організації національних електронних інформаційних ресурсів

- 1 Принципи організації державних е-ІР для державної служби
- 2 Принципи організації громадянських е-ІР для громадян
- 3 Принципи організації підприємницьких (бізнесу) е-ІР для юридичних осіб
- 4 Принципи організації е-ІР для міжнародної спільноти Інтернет-ресурси

Для державних електронних інформаційних ресурсів важливими є перші три принципи організації у випадках, коли такі ресурси створені (зібрані) за рахунок державного бюджету і використовуються для потреб державного управління, суспільства і окремих юридичних та фізичних осіб.

Реалізація державної політики у сфері державних ресурсів полягає, зокрема у розв'язанні таких завдань:

Завдання державної політики у сфері інформаційних ресурсів

→ Систематизація та актуалізація

Систематизація, забезпечення доступу до наявних державних ресурсів та їх актуалізація.

→ Формування та ефективне використання

Формування та забезпечення ефективного використання державних ресурсів органами державної влади.

→ Вдосконалення нормативно-правової бази

Вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема визначення порядку і умов користування, оплати робіт, пов'язаних з формуванням, використанням, та захистом державних ресурсів.

Координація, реєстри та правовий режим доступу до інформації

Координація діяльності органів державної влади і недержавних структур у сфері формування, використання та захисту державних ресурсів.

Перелік пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів:

Державний земельний кадастр	Державний реєстр актів цивільного стану громадян	Державний реєстр виборців	Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування
Державний реєстр обтяжень рухомого майна	Державний реєстр речових прав на нерухоме майно	Державний реєстр фізичних осіб-платників податків	Електронна система охорони здоров'я
Єдина державна електронна база з питань освіти	Єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ	Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги	Єдиний державний демографічний реєстр
Єдиний державний реєстр судових рішень	Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань	Єдиний реєстр довіреностей	Єдиний реєстр об'єктів державної власності
Реєстр платників податку на додану вартість			

Зазначені реєстри становлять основу державних електронних інформаційних ресурсів з відкритим доступом, такі ресурси є предметом державного захисту.

Основними **об'єктами управлінського впливу** на інформаційний ресурс є: режим (порядок) формування, використання та накопичення інформації у межах певного ресурсу; норми та правила формування інформаційного ресурсу та надання доступу до нього; інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура (інформаційні мережі локального, регіонального, державного та глобального рівнів; джерела виникнення інформації та канали її розповсюдження; засоби зберігання та розповсюдження інформації; організаційні структури з обслуговування відповідної інфраструктури та їх персонал тощо); технології формування, зберігання, адміністрування та захисту інформації; фізичне місце розміщення інформаційного ресурсу (бібліотеки, сховища, депозитарії тощо), а також безпосередньо самі носії інформації; середовище формування, зберігання та поширення інформації тощо.

2. Правовий режим доступу до публічної інформації та інформації з обмеженим доступом (таємна, службова, конфіденційна)

За порядком доступу інформація поділяється на **1) відкриту інформацію** та **2) інформацію з обмеженим доступом**. Інформацією з обмеженим доступом є **конфіденційна, таємна та службова інформація**.

Конфіденційна інформація

Інформація про фізичну особу, інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, а також інформація, визнана такою на підставі закону. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, якщо інше не встановлено законом (**ст. 21 ЗУ "Про інформацію"**).

Джерела:

- Про інформацію: ЗУ від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
- Про Національну програму інформатизації: ЗУ від 1 грудня 2022 року № 2807-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
- Порядок взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах / Постанова Кабінету Міністрів України № 1772 від 16.11.2002 р. Офіційний вісник України. 2002. №47. С. 182.
- Приймак Ю. Розвиток електронного урядування в Україні: організація національних електронних інформаційних ресурсів.
- Марущак А.І., Петров С.Г. Зміст поняття "державні електронні інформаційні ресурси". Інформація і право. 2018. № 4 (27).
- Сидоренко О. Інформаційні ресурси як об'єкт інформаційних правовідносин. Підприємництво, господарство і право. 2018. №4. С. 173–182.
- Мороз В.В. Інформаційний ресурс як об'єкт державного управління: зміст, принципи та характеристика системи. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 1.